

ELKE LEERLING KAN UITBLINKEN

Geef ruimte aan passies en sterke kanten

LEIDERS MET IMPACT

Yong Zhao

BEWERKT DOOR: EMILE ESHUIS,
PETER PIJL EN JAN VERVERS

bazalt

Inhoud

INLEIDING	6
-----------	---

HOOFDSTUK 1:

Het ambitieuze nastreven van middelmatigheid 15

1.1 Slachtoffer van het onderwijssysteem	16
1.2 Geen kans op uitblinken	17
1.3 Mislukt	18
1.4 De grote leugen van het onderwijs	20
1.5 Het ambitieuze nastreven van middelmatigheid	22
1.5.1 De logica van de meritocratie	22
1.5.2 Onmogelijk om uit te blinken	24
1.6 Samenvatting	25

HOOFDSTUK 2:

Alle kinderen zijn bovengemiddeld 27

2.1 Het Lake Wobegon-effect: (niet zo) illusoire superioriteit	29
2.2 Alle kinderen zijn bovengemiddeld: grillige profielen	31
2.2.1 Een grillig profiel	32
2.2.2 Aangeboren of aangeleerd?	34
2.3 Domeinen waarin mensen kunnen uitblinken	35
2.3.1 Fysiek	35
2.3.2 Intelligentie/Talent	35
2.3.3 Persoonlijkheid	38
2.4 Passie/Intrinsieke gedrevenheid	40
2.4.1 Ervaringen, kennis en vaardigheden	41
2.4.2 Familie, gemeenschap en sociale relaties	42
2.4.3 Creativiteit	43
2.5 Het autistische kind dat geweldig goed werd met woorden	44
2.6 Samenvatting	45

HOOFDSTUK 3:

Een musicus moet muziek maken 47

3.1 Zelfontplooiing en zelftranscendentie	49
3.1.1 Zelfontplooiing	49
3.1.2 Zelftranscendentie	50
3.2 Competentie, autonomie en verbondenheid	51
3.3 Uitblinken: uniek in doel en waarde	53
3.4 De behoefte om ergens in uit te blinken: een samenvatting	54
3.5 Nog één voorbeeld: Maslow, van drop-out tot psycholoog	55

HOOFDSTUK 4:

Neem de regie

57

4.1	De pijlers van personaliseerbaar onderwijs	58
4.1.1	Alle kinderen kunnen op hun eigen manier uitblinken	59
4.1.2	Alle talenten zijn het waard ontwikkeld te worden	60
4.1.3	Alle kinderen willen uitblinken en waarde creëren voor andere mensen	60
4.1.4	Alle kinderen zijn in staat om hun eigen leerproces te organiseren	61
4.2	Kenmerken van personaliseerbaar onderwijs	61
4.2.1	Zeggenschap	62
4.2.2	Gedeeld eigenaarschap	64
4.2.3	Flexibiliteit	67
4.2.4	Waardecreatie	68
4.3	Personaliseerbaar onderwijs versus gepersonaliseerd leren	70
4.3.1	Het wegwerken van achterstanden versus het uitbouwen van sterke punten	70
4.3.2	Proces versus resultaat	71
4.3.3	Voor leerlingen versus door leerlingen	71
4.4	Samenvatting	72

HOOFDSTUK 5:

Vertrouw me

73

5.1	Verzet tegen personaliseerbaar onderwijs	75
5.2	Wat kun je eraan doen?	77
5.2.1	Overheden	77
5.2.2	Onderwijsbedrijven	78
5.2.3	Ouders en de rest van de samenleving	78
5.2.4	Hoger onderwijs	79
5.2.5	Leraren	79
5.3	Samenvatting: van tuin naar natuurgebied	82

LITERATUURLIJST

84

DANKWOORD

91

OVER DE AUTEUR

93

BAZALT VOOR BETER ONDERWIJS

94

HOOFDSTUK 1

Het ambitieuze nastreven van middelmatigheid

Hoe onderwijs kinderen beteugelt in hun potentieel

In 2017 beschreef een Chinese krant het verhaal van Hanqing Liu als voorbeeld van de desastreuze gevolgen die het najagen van je passie kan hebben. Volgens de *Yangtse Evening* (Wang, 2017), een lokale krant uit Nanjing, werd Liu in 1980 op 16-jarige leeftijd toegelaten tot een van de meest prestigieuze universiteiten van China. In die tijd werd nog geen 4 procent van de leerlingen na hun eindexamen van de middelbare school toegelaten tot de universiteit. Dus ik overdrijf niet als ik zeg dat Liu, afkomstig uit een arm dorp, werd beschouwd als een wonderkind. Inmiddels is Liu 53 jaar en leeft hij van een uitkering in het dorpje dat veertig jaar geleden zulke hoge verwachtingen van hem had.

De ondergang van Liu werd veroorzaakt door zijn passie, zo suggereerde het artikel. In de eerste twee jaar van zijn studie was hij een uitstekende student geweest. Dat veranderde toen hij in zijn tweede jaar bij toeval een verhaal las over een van de bekendste Chinese wiskundigen, die belangrijke stappen had gezet in het onderzoek naar het Vermoeden van Goldbach. Liu had talent voor wiskunde en had zijn passie gevonden: hij besloot al zijn tijd en energie te besteden aan de studie van de getaltheorie.

Het Vermoeden van Goldbach is een van de oudste onopgeloste problemen in de getaltheorie en in de gehele wiskunde. In 1742 schreef Christian Goldbach (een Duits-Pruisische wiskundige) een brief aan Leonhard Euler (een Zwitserse wiskundige en natuurkundige) met het volgende vermoeden: 'Elk even getal groter dan 2 kan geschreven worden als de som van twee, niet noodzakelijk verschillende, priemgetallen.' De meeste wiskundigen geloven dat dit vermoeden waar is maar hebben dit tot op heden niet kunnen aantonen. (Wikipedia)

Liu raakte zo geobsedeerd door de wereld van de getallen dat hij eten en slapen tijdsverspilling vond. Hij sliep nog maar twee uur per nacht en verwaarloosde het

werk aan zijn officiële studierichting, het onderzoek naar warmtebehandeling. Hij sloeg het advies van zijn mentor en het hoofd van de faculteit om zijn passie te laten vallen (of te wachten tot na zijn afstuderen) in de wind, omdat hij in zijn passie geloofde en ervan overtuigd was dat hij een groot wiskundige kon worden. In zijn laatste jaar zakte hij voor een aantal verplichte vakken. Hij kreeg een extra jaar om zijn tekorten weg te werken, maar uiteindelijk studeerde hij niet af. Hij kreeg daarom ook geen baan toegewezen door de overheid, die alle afgestudeerden in die tijd automatisch een baan gaf. Liu moest terug naar zijn dorp.

De volgende dertig jaar zette Liu zijn onderzoek naar de getaltheorie voort vanuit zijn armoedige huis. Hij zou zijn dorp nooit meer verlaten. Hij is nooit getrouwd en heeft naast zijn onderzoek nooit ander werk gehad. Hij heeft een paar artikelen geschreven, maar die zijn nooit gepubliceerd of gewaardeerd. Hij leeft nu van een uitkering van zo'n 400 yuan (ongeveer 60 dollar) per maand.

Na dertig jaar aan zijn passie besteed te hebben, heeft Liu niets bereikt: hij heeft geen kennis van landbouw, geen kinderen, geen vrouw, geen carrière, geen publicaties op zijn naam en geen geld. Hij is bepaald niet de grote wiskundige geworden die hij wilde worden. Hij is het schoolvoorbeeld van iemand die de verkeerde keuzes heeft gemaakt in het leven. Aan het eind van het artikel concludeert de redacteur: "Je dromen najagen betekent niet jezelf volledig afsluiten voor de realiteit en je volledig onderdompelen in je eigen wereld."

Dit artikel werd een paar dagen voor de jaarlijkse toelatingsexamens voor de Chinese universiteiten gepubliceerd. Het leek bedoeld om de miljoenen leerlingen die op het punt stonden naar de universiteit te gaan, te waarschuwen voor de gevaren van het vastberaden najagen van je passie. Het verhaal ging vrijwel direct viraal op de Chinese sociale media.

1.1 Slachtoffer van het onderwijssysteem

Het zou me niet verbazen te horen dat veel Chinese ouders en leraren de waarschuwing goed in hun oren geknoopt hebben en het verhaal van Liu gebruiken om hun kinderen en leerlingen ervan te weerhouden hun passies na te jagen. Waarschijnlijk beschouwen veel mensen Liu als een mislukking en wijten ze zijn falen aan zijn eigen koppigheid en onrealistische doelen. Maar ik weet nog niet zo zeker of Liu wel gefaald heeft. Hij geniet misschien wel meer van zijn leven in de wondere wereld van de wiskunde dan welke ingenieur in de warmtebehandeling met een 'gewoon' leven dan ook.

De echte les van Liu's verhaal is niet dat het gevaarlijk is om je passie na te jagen, maar dat het onderwijssysteem mensen afstraft en beteugelt in hun vermogen om uit te blinken. Met zijn passie, talent en doorzettingsvermogen en met de juiste hulp en middelen had Liu zomaar een groot wiskundige kunnen worden. De geschiedenis kan natuurlijk niet ongedaan gemaakt worden, maar we kunnen ons goed voorstellen hoe anders Liu's leven had kunnen verlopen. Als zijn mentor en het hoofd van de faculteit hadden geloofd in het talent van Liu voor wiskunde en zijn passie gewaardeerd hadden, dan hadden ze hem kunnen stimuleren om van afstudeerrichting te veranderen of hem over kunnen plaatsen naar de wiskundefaculteit.

Als Liu wiskunde had kunnen studeren, had hij een van de beste studenten kunnen worden en was hij niet mislukt op de universiteit. Dan had hij een baan in de wiskunde kunnen krijgen, contact gehad met andere wiskundigen en toegang tot de nodige middelen, zoals vakbladen en -boeken om zijn onderzoek voort te zetten. In zijn dorp waren die kennis en middelen niet beschikbaar. Dan had zijn onderzoek relevant kunnen zijn en had hij toegang gekregen tot kanalen waar hij zijn onderzoeksresultaten had kunnen publiceren. Dat zou hem weer geholpen hebben om zijn ideeën verder aan te scherpen. In het gunstigste geval had hij een groot wiskundige kunnen worden en baanbrekende ontdekkingen kunnen doen. In het ongunstigste geval was hij gewoon een behoorlijke wiskundige geworden.

Maar al die mogelijkheden gingen aan Liu voorbij. Hij werd beschouwd als een mislukkeling omdat hij niet deed wat het onderwijssysteem van hem verwachtte. Maar het is onjuist om Liu aan te merken als slachtoffer van zijn eigen passie; hij is eerder het slachtoffer van een onderwijssysteem dat geen waardering heeft voor passie en geen oog voor groot potentieel.

1.2 Geen kans op uitblinken

Liu's verhaal speelde zich af in China, maar het had overal kunnen zijn. Al zal zoiets zich in sommige samenlevingen eerder voordoen dan in andere, afhankelijk van de cultuur en het onderwijssysteem. Zo zijn Amerikaanse universiteiten over het algemeen flexibeler en diverser dan het Chinese systeem. De flexibiliteit om van afstudeerrichting te veranderen is er veel groter, en dat biedt studenten zoals Liu de mogelijkheid om over te stappen naar een onderwerp en studie waar ze gepassioneerd over zijn. Daarnaast beschikt de Amerikaanse samen-

leving over veel meer middelen en is men eerder geneigd mensen een tweede kans te geven. Zo kunnen mensen die op een bepaald moment niet in het systeem passen, het later nog eens proberen of op een andere manier succes behalen. Daarom zijn er in de Verenigde Staten heel wat mensen die 'mislukten' op de universiteit, maar desondanks toch grote vernieuwers en ondernemers zijn geworden; in China is dat veel moeilijker.

Toch kan het succes van mensen als Steve Jobs, Bill Gates of Mark Zuckerberg niet verhullen dat talloze mensen die het in zich hadden om net zo groot te worden, er toch niet in geslaagd zijn dat te verwezenlijken, zelfs niet in Amerika. Jobs, Gates en Zuckerberg hebben het geluk dat ze in de juiste families en gemeenschappen geboren werden. Ze hadden het geluk om de juiste burens, leraren en vrienden te treffen. Ze konden toevallig ook voor de juiste scholen kiezen. De meeste kinderen in Amerika krijgen niet de kans hun passie na te jagen. Zelfs degenen die materieel bevoorrecht zijn of altijd bij de besten gehoord hebben, worden vaak niet meer dan 'excellent sheep', slim maar volgzzaam. Ze steken al hun middelen en energie in het behalen van goede scores en extra punten om te worden toegelaten tot een topuniversiteit. Daar herhalen ze dat tot ze afstuderen, zoals een voormalig hoogleraar Engels aan Yale University beschrijft in zijn boek *The Excellent sheep: The miseducation of the American elite and the way to a meaningful life* (Deresiewicz, 2015). Zo worden ze uitstekende studenten, maar ze verwezenlijken nooit de belofte die past bij hun talenten, inzet, mogelijkheden en de mate waarin ze hebben afgezien.

Het is schokkend om te zien hoe hard studenten werken en afzien om 'uitstekende schapen' te worden (Gleason, 2017). Psycholoog David Gleason heeft het zware en stressvolle proces gedocumenteerd dat leerlingen op bepaalde scholen doormaken om 'uitstekend' genoeg bevonden te worden voor een van de topuniversiteiten. Hij beschrijft ook welke offers de leerlingen en hun families daarvoor brengen. Als die leerlingen diezelfde inzet en opofferingen zouden besteden aan hun sterke punten en hun passies, zouden ze nog veel meer kunnen bereiken dan alleen een plek op zo'n topuniversiteit.

1.3 Mislukt

Het lot van minder bevoorrechte kinderen is vaak nog zwaarder. Niet alleen worden de passies en talenten waarmee ze groot hadden kunnen worden misschien nooit ontdekt en gestimuleerd; ook hebben ze continu te maken met een systematische aanval op hun zelfvertrouwen en gevoel van eigenwaarde omdat ze

volgens bepaalde externe normen en toetsen in academisch opzicht achterblijven. Hun cijfers, bijlessen, het feit dat ze blijven zitten of geen diploma behalen, herinneren hen er steeds aan dat ze mislukkelingen zijn. De Australische journaliste Lucy Clark beschrijft het hartverscheurende verhaal van haar dochters falen in een artikel in *The Guardian* (Clark, 2014):

In de laatste twee jaar van de middelbare school spijbelde ze vaak, leverde ze opdrachten soms niet in, kwam ze niet op tijd, was haar schooluniform niet in orde, miste ze de proefexamens soms, stelde ze het geduld van haar leraren zwaar op de proef en zocht ze de grenzen van het mededogen binnen het openbare schoolsysteem op.

En dat alles na vele pogingen om in te grijpen en haar te helpen, met "ontelbare officiële brieven waarin haar wangedrag uiteengezet werd" en "programma's voor verbetering, tweede kansen, derde kansen, en nog veel meer". Er werd voorgesteld haar van school te sturen. Het gevoel van mislukking was een enorm gevecht voor de leraren, de ouders en natuurlijk voor Clarks dochter:

Op de middelbare school is elke dag een gevecht voor mijn dochter. Ze wordt 's morgens wakker en het idee dat ze naar school moet – soms alleen al het idee dat ze naar buiten moet – voelt als een enorme berg die ze moet beklimmen. Daar is ze heel vaak niet in geslaagd.

Er zijn dagen dat het haar niet lukt de school in te komen: dan zit ze in haar eentje in een park en vraagt zich af waarom zij het allemaal zo moeilijk vindt terwijl haar vrienden in al hun 'normaliteit' doorakkeren; soms zit ze ineengedoken in een steegje vlak bij school, huilend, vastgenageld door haar angst.

Als ze op school is aangekomen, is een heel lesuur in de klas de volgende berg in de keten. Ze wordt mentaal helemaal in beslag genomen door angstgedachten, en die blokkeren de nuttige informatie die de leraar probeert te delen. Op een zeldzaam kwetsbaar moment vertelde ze me eens dat ze zo gestrest was door het feit dat ze zo achterliep, dat ze de hele pauze moest vechten tegen de aandrang weg te rennen en zich voor de trein te gooien.

Het verhaal van Clark bleek herkenbaar voor veel ouders. Haar artikel 'My daughter, my beautiful failure' werd veel gelezen en ze werkte het uit tot een populair boek, *Beautiful failures: How the quest for success is harming our kids* (Clark, 2016). Clarks dochter is inderdaad mislukt naar de maatstaven van het huidige onderwijssysteem, maar datzelfde onderwijssysteem is daar ook voor verantwoordelijk. Maar is ze echt mislukt? Of, nog belangrijker: had ze op andere gebieden kunnen slagen? Heeft ze andere talenten en passies waar ze in kan uitblinken? Blijkbaar wel. Niet alleen toont haar dochter veerkracht, Clark schrijft ook over haar:

Terwijl ze zo'n beetje elke mijlpaal in haar schoolleven gemist heeft, functioneert ze in haar sociale leven heel goed. Wat is er belangrijker dan succes in je persoonlijke relaties? Dat is toch wat we zeggen als we op ons leven terugkijken?

1.4 De grote leugen van het onderwijs

Word wie je bent, wees jezelf, volg je hart, ontdek wie je bent, benut je eigen mogelijkheden en zoek je passie zijn een paar van de meest gehoorde adviezen die kinderen krijgen. Veel scholen zetten in hun brochures dat ze kinderen helpen hun passie te ontdekken en hun potentieel te verwezenlijken. Zelfs in het onderwijsbeleid van de overheid staat hoe belangrijk het is kinderen te helpen zich volledig te ontplooiën. Leraren en ouders krijgen voortdurend te horen dat het belangrijk is om van elke kind hoge verwachtingen te hebben.

Maar in werkelijkheid gaat het binnen het onderwijssysteem zelden om de passies of talenten van kinderen. De enige passie waar het om gaat, is de passie om een goede leerling te worden. Het enige talent dat gewaardeerd wordt, is het talent om een goede leerling te zijn: een leerling die zich aan de regels houdt, zijn huiswerk maakt, luistert naar wat er wordt aangeboden, goede cijfers haalt en nooit vraagtekens zet bij de betekenis en de waarde van wat er op school geleerd en gedaan wordt.

Op enkele uitzonderingen na vragen scholen over het algemeen niet waar leerlingen goed in zijn, belangstelling voor hebben of gepassioneerd over zijn. Ze besteden hun middelen niet op basis van de talenten of passies van hun leerlin-

gen. Vrijwel alle middelen worden ingezet voor de uitvoering van het vooraf vastgestelde curriculum, zodat ze voldoen aan de eisen van de overheid of andere bestuursorganen. De meerderheid van de scholen stelt nauwelijks middelen beschikbaar om programma's die door leerlingen zijn opgezet uit te laten voeren, en ze maken ook geen tijd vrij om de leerlingen binnen hun reguliere schooldag iets te laten doen dat aansluit bij hun talenten of passies. Hoewel een groeiend aantal scholen programma's als 'de plusklas' of een 'technieklab' invoert om leerlingen te ondersteunen in hun belangstelling, zijn deze programma's vrij beperkt in omvang en bereik.

Erger nog: het huidige onderwijssysteem onderdrukt individuele talenten en passies door te definiëren wat onderwijssucces betekent en door leerlingen, ouders en de samenleving van deze definitie te overtuigen. Het overtuigt mensen er eerst van dat de vaardigheden en kennis die in het curriculum zijn opgenomen de enige dingen zijn die het waard zijn om te leren, de enige dingen waar je mee slaagt in het leven. Talenten en passies buiten het curriculum om zijn misschien leuk om te hebben, maar zorgen er niet voor dat je slaagt in het leven.

Het huidige onderwijssysteem onderdrukt talent en passie met een verplicht curriculum voor alle leerlingen.

Vervolgens wordt voortdurend gemeten hoe de kinderen het doen ten opzichte van de verwachtingen die in het curriculum zijn vastgelegd. Zo wordt succes in het onderwijs voor individuele kinderen afgemeten aan de mate waarin zij het systeem er met hun cijfers en in hun toetsen van weten te overtuigen dat ze de voorgeschreven kennis en vaardigheden beheersen. Het systeem laten geloven dat je iets geleerd hebt, is niet per se hetzelfde als inderdaad iets geleerd hebben, want de cijfers zeggen soms alleen iets over de uren die je in de klas hebt doorgebracht, hoe goed je je daar hebt gedragen, of je je huiswerk hebt gemaakt en je proefwerken hebt gehaald. Het feit dat kinderen hun proefwerken halen, betekent niet altijd dat ze echt iets geleerd hebben (en hebben opgeslagen in hun langetermijngeheugen). Want de kwaliteit van die proefwerken varieert, waardoor het vaak lastig te duiden is wát er gemeten wordt.

Kinderen komen vaak niet toe aan hun eigen interesses en talenten omdat ze al hun tijd besteden aan de kennis en vaardigheden die hen succesvol zullen maken. Dit geldt vooral voor kinderen die geen bijzondere talenten hebben voor de schoolvakken of die niet geïnteresseerd zijn in het halen van hoge cijfers, zoals de dochter van Lucy Clark. Kinderen die niet het geluk hebben dat ze extra ondersteuning krijgen om goed te worden in de verplichte vakken zullen hun passies en talenten nog vaker opgeven omdat ze al hun tijd nodig hebben om op gelijk niveau te kunnen blijven met hun klasgenoten.

1.5

Het ambitieuze nastreven van middelmatigheid

De reden dat Liu's mislukte leven geweten wordt aan het feit dat hij zijn passie najoeg is ook de reden dat kinderen zoals Lucy Clarks dochter niet slagen. Het is ook de reden dat er zoveel 'uitstekende schapen' geproduceerd worden. Het komt door het ambitieuze nastreven van middelmatigheid dat het huidige onderwijssysteem kenmerkt.

Dit nastreven van middelmatigheid is geworteld in het geloof in de meritocratie. De term meritocratie, die de Britse socioloog Michael Young bedacht voor zijn boek *The rise of the meritocracy* (Young, 1958), was bedoeld om een dystopische samenleving te beschrijven waarin individuen een beroep krijgen toegewezen op grond van hun verdiensten (*merits*). Die 'verdiensten' bestaan uit intelligentie en inspanning, gemeten met IQ-testen. Het boek was bedoeld als satire. Young schreef het juist als waarschuwing tegen een dergelijke samenleving (Young, 2001). Helaas is de negatief bedoelde term, tot verdriet van Young, op de een of andere manier veranderd in een term die staat voor een positief ideaal, een ideaal dat omarmd is door politieke leiders en het grote publiek (Allen, 2011; Celarent, 2009; Lemann, 2000; Young, 2001).

1.5.1

De logica van de meritocratie

De aantrekkingskracht van de meritocratie zit in de schijnbare eerlijkheid en rechtvaardigheid (Allen, 2011). In een meritocratisch systeem worden individuen beloond naar verdienste (Sen, 2000) en is de maatschappelijke gelaagdheid gebaseerd op individuele bekwaamheid en inspanningen (Allen, 2011; Kaus, 1992; Young, 2001) in plaats van op afkomst. Dit suggereert dat iedereen die de benodigde capaciteiten heeft en zich inspant, een eerlijke kans heeft om hogerop te komen.

De logica van de meritocratie is gebaseerd op een reeks schijnbaar redelijke aannames:

1. De samenleving is hiërarchisch georganiseerd als een piramide, waarbij de kleine groep aan de top meer verantwoordelijkheden, middelen en macht krijgt, en de massa aan de onderkant minder.
2. Alle leden van de samenleving willen hogere functies bekleden, dus is er een eerlijke en rechtvaardige aanpak nodig om deze functies te verdelen.

3. Alle leden van een samenleving beschikken in verschillende mate over verdiensten, sommige meer en sommige minder.
4. Verdiensten kunnen nauwkeurig worden gemeten.
5. Mensen kunnen worden ingedeeld op basis van deze meetresultaten. Degenen met hogere scores verdienen het om aan de top te staan, waar ze meer middelen en meer verantwoordelijkheden krijgen, terwijl degenen met lagere scores aan de onderkant thuishoren.

In de praktijk gebruiken veel samenlevingen het onderwijs om het meritocratische systeem door te voeren en daardoor opereren scholen ook als meritocratieën. De resultaten van gestandaardiseerde toetsen zoals IQ-testen en toelatingsexamens worden gebruikt om leerlingen onderwijskansen (op vervolgopleidingen van verschillende niveaus of plusprogramma's in scholen) te geven of te ontfemen (Lemann, 2000). Hogere scores worden geïnterpreteerd als tekenen van verdienste en worden dus beloond met betere kansen op vervolgopleidingen aan een hogeschool of universiteit. Lagere scores worden beschouwd als minder verdienstelijk en daarmee krijgen leerlingen die kansen dus niet.

In eerste instantie wordt de verdeling van banen en inkomsten bepaald door diploma's en andere behaalde certificaten (Collins, 1979; Fallows, 1989; Kaus, 1992). Het is gebruikelijk dat er voor verschillende banen verschillende opleidingsniveaus vereist zijn, en dat banen waarvoor een hoger opleidingsniveau vereist is, beter verdienen. Wie geen toegang krijgt tot vervolgonderwijs, krijgt dus ook geen toegang tot de beter betaalde banen. Het is dan ook geen verrassing dat inkomen nauw samenhangt met opleidingsniveau. Bovendien is het prestige van de instellingen voor hoger onderwijs ook een belangrijke factor bij het werven van nieuwe medewerkers, zodat degenen die aan prestigieuzere instellingen gestudeerd hebben ook de prestigieuzere banen krijgen.

Je kunt dus alleen slagen in een meritocratie, en hoger in de hiërarchie komen, door meer verdiensten te laten zien dan anderen. Verdienste wordt vaak gemeten met gestandaardiseerde toetsen, dus daarmee wordt het halen van hoge scores op toetsen het doel van de meeste leerlingen en ouders. Aangezien de reputatie van onderwijsinstellingen voor een groot deel wordt bepaald door de examenresultaten van hun leerlingen, werken leraren en schoolleiders hard om ervoor te zorgen dat hun leerlingen goed presteren. De hele onderwijssector is dus gericht op het produceren van uitstekende examenresultaten oftewel het verbeteren van de verdiensten van de leerlingen.

Zo leidt een meritocratie in een aantal opzichten tot een ambitieus nastreven van middelmatigheid. Ten eerste rolt uit de meeste gestandaardiseerde examens die gebruikt worden om de mate van verdienste te beoordelen slechts één enkel eindcijfer. Deze examens zijn meestal gerelateerd aan de eindtermen, dus dat betekent dat alle leerlingen met elkaar vergeleken worden. Met andere woorden, de verdienste van een leerling is altijd relatief. Degenen met een hogere score worden geacht een grotere verdienste te hebben dan degenen met een lagere score. Het maakt dus niet uit hoe goed een leerling werkelijk is, want zijn of haar verdienste wordt bepaald door hoe goed andere leerlingen het doen op hetzelfde examen. Het systeem van deze eindterm-gerelateerde examens brengt met zich mee dat geen enkele leerling op een hoger niveau kan presteren zonder anderen die op een lager niveau presteren.

Het is dus wiskundig gezien onmogelijk dat alle kinderen het uitstekend doen, of zelfs maar boven het gemiddelde uitkomen. Sterker nog, de helft van de leerlingen presteert onder het gemiddelde en slechts een klein percentage (ongeveer 3 procent) van de leerlingen wordt beschouwd als 'buitengewoon'. Daarom komt elk jaar slechts zo'n 3 procent van de eindexamenkandidaten in de VS in aanmerking voor het *National Merit Scholarship Program* (toekenning van een beurs). De meeste leerlingen worden automatisch als middelmatig bestempeld, ongeacht hoe hard ze hun best hebben gedaan of hoeveel ze weten. Niet iedereen kan uitblinken, maar dat is ook niet nodig; zolang je maar beter bent dan een voldoende aantal anderen in dezelfde groep.

Ten tweede beoordeelt een test, ongeacht de kwaliteit ervan, alleen het vermogen van een leerling om die test af te leggen, dat wil zeggen om op een vooraf bepaalde manier vooraf bepaalde antwoorden op vooraf bepaalde vragen te geven. De score voor een test is iemands bekwaamheid zoals die door de test is gemeten. Er wordt niets gemeten buiten de test zelf. Zoals dr. Hugh Morrison van Queen's University Belfast stelt: "Wiskundige bekwaamheid, iedere bekwaamheid eigenlijk, is geen intrinsieke eigenschap van het individu; het is eerder een gecombineerde eigenschap van het individu en het meetinstrument" (Morrison, 2013).

Stel je bijvoorbeeld voor dat Albert Einstein een eindexamen natuurkunde zou maken. Dan zou hij hooguit de maximale score voor dat examen kunnen halen. Maar je kunt niet zeggen dat Einstein hetzelfde niveau heeft als een middelbare scholier die ook de hoogste score voor dat examen haalt.

Het is alsof je een weegschaal die tot 100 kilo gaat, gebruikt om een voorwerp van 300 kilo te wegen: de uitkomst is dat het voorwerp van 300 kilo evenveel weegt als een voorwerp van 100 kilo. Geen enkele test kan dus echte grootheid of uitmuntendheid meten, en daarmee hebben leerlingen dus geen enkele reden om meer te leren dan wat nodig is om goed te scoren op het examen. Zelfs de leerlingen met de hoogste cijfers doen het niet geweldig, vergeleken met wat ze zouden kunnen bereiken.

Ten derde wordt iemands verdienste beperkt tot zijn of haar bekwaamheid en interesse om goed te presteren op de toetsen in enkele vakken, met name in taal, wiskunde, natuurwetenschappen en sociale wetenschappen. Maar niet alle leerlingen zijn even geïnteresseerd of sterk in deze vakken, en ze zijn ook niet allemaal geboren met dezelfde kansen om hun bekwaamheid in deze vakken te ontwikkelen. Zo hebben sommige leerlingen bij hun geboorte al een voorsprong op andere, wat in tegenspraak is met de aanname die ten grondslag ligt aan het idee van meritocratie, dat verdienste niet erfelijk is. De schoolprestaties van leerlingen blijken nauw samen te hangen met hun familieachtergrond.

Belangrijker nog, de smalle definitie van verdienste leidt ertoe dat onderwijsmiddelen gebruikt worden om alleen die vaardigheden te ontwikkelen die als verdienstelijk worden beschouwd. Kinderen met andere talenten worden vaak behandeld als zwakke leerlingen die bijles nodig hebben. Hun talenten en passies worden nooit ondersteund. Deze leerlingen zouden geweldig goed kunnen worden in andere dingen, maar die kans krijgen ze niet en dus worden ze hooguit middelmatig.

1.6 Samenvatting

Het huidige onderwijsparadigma is geworteld in een blind geloof in de meritocratie en slaagt er niet in leerlingen te stimuleren, te inspireren of te ondersteunen om geweldig goed te worden in hun eigen dingen. Door alle leerlingen agressief en actief aan te zetten tot het bereiken van zogenaamde academische uitmuntendheid (wat onmogelijk is gezien de manier waarop de meritocratie vandaag de dag functioneert) wordt middelmatigheid de norm. Dit gaat ten koste van de passie van leerlingen, ontnemt ze de kans om ergens in uit te blinken en zorgt ervoor dat leerlingen afhaken.

EEN PLEIDOOI VOOR PERSONALISEERBAAR ONDERWIJS

Er moet iets drastsich veranderen in ons onderwijs, betoogt Yong Zhao in dit boek. Waarom kijken we steeds naar de tekorten van leerlingen? Waarom leggen we alle leerlingen langs dezelfde lat? En waarom moeten ze zoveel tijd en energie steken in vakken waar ze niet zo sterk in zijn?

Het huidige keurslijf van de school belemmert leerlingen om hun passie te volgen en hun sterke kanten uit te diepen. Daardoor krijgen ze niet de kans om ergens echt in uit te blinken. Gevolg: we leiden op tot middelmatigheid. Is dat wat we willen? Zouden we niet juist moeten streven naar het opleiden van unieke leerlingen, die allemaal uitblinken op hun eigen manier?

Elke leerling kan uitblinken, stelt Zhao. En elke leerling heeft daar van nature ook behoefte aan. Daarom pleit hij voor *personaliseerbaar onderwijs*: onderwijs dat leerlingen de keuze biedt om hun eigen pad te creëren op basis van hun passies en sterke kanten.

Zhao onderbouwt zijn visie met krachtige voorbeelden uit de praktijk. Een inspirerend pleidooi, dat je zeker tot denken aanzet!

‘Als jij ook veel meer wilt werken vanuit talenten en passie van kinderen, dan is dit boek een geweldig pleidooi om daar direct mee te beginnen. Succesvol onderwijs gaat niet over toetsen en hoge resultaten, maar over het cultiveren van uitmuntendheid. Als wij in het onderwijs blijven uitgaan van methodes, protocollen en leerlijnen, verliezen we kostbare nieuwe ideeën en creatieve oplossingen die we de komende jaren goed kunnen gebruiken.’ – DRS. CINDY VÉRONIQUE TE RONDE, BELEIDSMEDEWERKER ONDERWIJS & KWALITEIT EN JURYLID EXCELLENTE SCHOLEN

BAZALT GROEP bestaat
uit Bazalt, HCO en RPCZ

bazalt

hco

RPCZ

Wil je Elke leerling kan uitblinken bestellen?

Ga naar shop.bazalt.nl

Workshop of studiedag hierover?

Neem contact met ons op via dienstverlening@bazalt.nl.

Wil je meer gratis tips en hoofdstukken ontvangen?

Meld je dan aan voor onze e-mailings: [aanmelden](#)

